ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КУКМАРА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ТҮБӘН ӨСКЕБАШ СОВЕТЫ

РЕШЕНИЕ **КАРАР**

№ 11

15 ИЮЛЬ 2019 ел

Түбән Өскебаш авыл Советы Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы җирле үзидарә органнарыны законнар һәм норматив актлары үзгәрүе турында мониторингын раслау турындагы нигезләмәсе

Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы җирле үзидарә органнарының канунчылык һәм муниципаль норматив-хокукый актлар буенча мониторингны уздыру эшен камилләштерү максатыннан, Кукмара муниципаль районы Уставына таянып эш итеп, Кукмара муниципаль район Түбән Өскебаш авыл Советы карар итә:

1. Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы җирле үзидарә органнарының законнарында һәм муниципаль норматив актларында мониторинг үткәрү турында нигезләмәсен расларга.
2. Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Түбән Өскебаш авыл җирле үзидарә органнарына:
- Үрләрнең иҗади эшчәнлегендә шушы нигезләмәнең беренче пунктына таянып эш итәргә;
- Шушы нигезләмәне үтәү өчен җаваплы кешеләләр билгеләргә;
- Җаваплы итеп билгеләнгән муниципаль хезмәткәрләрнең вазифа аңлатмаларына тиешле үзгәрешләр кертү;
3. Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы җирлегенә керүче бистәләрнең җирле үзидарә органнарына тәкъдим итәргә, мониторингны уздыру белән тәэмин итүче муниципаль норматив хокукый актларын кабул итәргә.
4. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Уставына бастырырга, шулай ук аны Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районының Түбән Өскебаш авыл Советы Интернет челтәрендә рәсми сайтында урнаштырырга.
5. Карарның үтәлешен контрольга тотуны Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы башлыгының урынбасары һәм башкарма комитет җитәкчесенә йөкләргә.
6. Карар рәсми рәвештә басылып чыгып ун көн узуга үз көченә керә.

Җирлек Башлыгы *Н.М.Мөхәмәтҗанов*

Татарстан Республикасы Кукмара
муниципаль районы Түбән Өскебаш авыл Советы
карары белән расланган
№11 "15" июль 2019 ел

Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы
Түбән Өскебаш авыл җирле үзидарә органнарының муниципаль норматив
үзгәрешләренә мониторинг үткәрү турында нигезләмә

I. Гомуми нигезләмә

1. Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Түбән Өскебаш авыл җирле үзидарә органнарының канунчылык һәм муниципаль норматив-хокукый актлар буенча үзгәреш мониторингы (алга таба – мониторг, муниципаль актлары, җирле үзидарә органнары) җирле үзидарә органнары тарафыннан башкарылучы системалы, комплексы һәм планлы эшне күз уңында тота.
2. Мониторинг Түбән Өскебаш авыл җирле үзидарә органнары тарафыннан башкарыла.
3. Җирле үзидарә органнары мониторингны уздырганда Кукмара муниципаль район Түбән Өскебаш авыл Советы һәм Кукмара муниципаль Башкарма комитетының баш специалисты (юристы) белән берлектә эш алып баралар.
4. Мониторингны уздыру өчен җирле үзидарә органнарында җаваплы кеше билгеләнә.
5. Мониторинг уздыруның максатлары:

федераль һәм республика законнарына туры китерү максатларында муниципаль актларны кабул ителүе, үзгәртелүе һәм аларның үз көчләрен югалткан дип саналуы;
муниципаль актларда коллизияләрне, каршылыкларны, пробелларны бетерү, хокукый җайга салуда кабатлауланы бетерү;
җирле үзидарә органнарының норматив хокукый базасын системалаштыруны тәэмин итү;
муниципаль актларда коррупциячел факторларны ачыклау;
кирәге калмаган гамәлдә файдаланмаган (актуальлеген югалткан) яисәалмаштырылмаган муниципаль актларның яисә аларның аерым нигезләмәләрен ачыклау; хокук куллану нәтиҗәлелеген арттыру;
муниципаль актларны гамәлгәашыруның нәтиҗәлелеген киметүче факторларны ачыклау;
муниципаль актларның үтәлешенә җирле үзидарә органнарының тиешлебүлекчәләре тарафыннан контрольне гамәлгә ашыруга булышлык күрсәтү; нормалар билгеләү процессын камилләштерү буенча тәкъдимнәр эшләү тора.

6. Мониторинг:

Федераль конституция, федераль законнар, Россия Федерациясенен башка

закон актлары;
Россия Федерациясе Президенты указлары, Россия Федерациясе Хөкүмәте карарлары, федераль башкарма хакимият органнарының норматив хокукый актлары, федераль дәрәҗәдәге башка законга кагылышлы норматив хокукый актлар;

Татарстан Республикасызаконнарыһәмбашка норматив хокукыйактлары;

Татарстан РеспубликасыКукмарамуниципаль районы Уставы, муниципальактларынҗыю, гомумиләштерү, анализлауһәмүзгәрешләрнебәяләүнеүзэченәала.

7.Мониторинг үткәрүнеңнигезләребулып :

федеральһәм республика законнарыактларынаүзгәрешләркертү;

муниципаль актларның хокукый җайга салынуын аерым өлкәләрдәкуллануны анализлау;

прокуратура органнары мәгълүматы;

муниципаль актларны камилләштерү яки кимчелекләре турында массакүләм мәгълүмат чаралары мәгълүматы;

муниципаль актларның камил булмавы хакында гражданнарның, юридик затларның, шул исәптән иҗтимагый, фәнни, хокук саклау һәм башка оешмаларның, шәхси эшкуарларның, дәүләт хакимияте органнарының, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары депутатларының мөрәҗәгатьләре, шул исәптән түбүндәгеләрне үз эченә алган мөрәҗәгатьләр тора:

муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелгән муниципаль актларга карата үткәрелгән Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы тарафыннан үткәрелгән хокукый экспертиза бәяләмәсе; билгеләнгән тәртиптә вәкаләтле затлар тарафыннан әзерләнгән муниципаль актларга коррупциягә каршы экспертиза бәяләмәсе;
жирле үзидарә органнары үткәрә торган конференцияләрнең, семинарларның, халык тыңлаулары, иҗтимагый фикер алышуларның һәм башка чараларның йомгаклау документлары.

II. Мониторинг үткәрү тәртибе

8.Җирле үзидарә органнары үз компетенцияләренә кагылган мәсьәләләр буенча әлеге Нигезләмәнең 4 пунктында күрсәтелгән җаваплы затлар белән үзара бәйләнештә мониторинг үткәрәләр.

Мониторинг үткәрү максатларында эшче төркемнәр төзелергә, киңәшмәләр, консультацияләр үткәрелергә, кирәкле мәгълүмат соратып алырга, Татарстан Республикасының башка муниципаль берәмлекләре, Россия Федерациясе субъектлары тәҗрибәсе өйрәнелергә, башка эш формалары кулланылырга мөмкин.

9. Мониторинг анализ ашабашкарыла:

әлеге Нигезләмәнең 6 пунктында күрсәтелгән актлар;

федераль, республика һәм муниципаль дәрәҗәдәге норматив хокукыйактларны дәгъвалау эшләре буенча суд актлары (суд практикасы);

прокурор актлары.

10. Мониторингны гамәлгә ашыру, җирле үзидарә органнарының норматив базасын анализлау, шулай ук мониторинг йомгаклары буенча үткәрелгән нормалар үткәрү эше нәтиҗәләрен фиксацияләү максатларында муниципаль берәмлекнең җирле үзидарә органнарында муниципаль норматив хокукый актлар реестрларын оештыру һәм алып бару тәртибе турында *муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары нигезендә кабул ителгән* муниципаль норматив хокукый актлар реестрлары файдаланыла.

11. Мониторинг үткәрүне гамәлгә ашыру процессын оптимальләштерү өчен:

"Гарант" мәгълүмат системасына хокукый җайга салуның тиешле өлкәләре буенча яңалыклар хакында мәгълүмат кертү;

«Кодекс» мәгълүмат компаниясенең «Региональ законнар чыгаруаналитикасы» автоматлаштырылган мәгълүмат системасында муниципаль актларның законнарга туры килмәве турында мәгълүмат булуны тәэмин итүче мәгълүмати системаларының автоматлаштырылган сервислары(контрактлар, аларның операторлары белән килешүләр төзүгә бәйле күрсәтелгән мөмкинлекләр булганда) файдаланыла.

Мониторингны гамәлгә ашыру процессын оптимальләштерү максатларында башка мәгълүмат системалары сервислары файдаланыла ала.

12. Муниципаль хокукый актларны кабул итүне (бастырып чыгаруны) үзгәртелешен яки көчен югалткан (гамәлдән чыгаруны) дип саналышын тәэмин итү, әлеге Нигезләмәнең 9 пунктында күрсәтелгән анализ белән беррәттән муниципаль актларның куллану практикасы турында мәгълүмат түбәндәге критерийлар буенча гомумиләштерелә һәм бәяләнә:

кеше һәм гражданның гарантияләнгән хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләренең үтәлеше;

муниципаль актларны кабул итү (бастырып чыгару) зарурлыгы билгеләнгән зуррак юридик көчкә ия норматив хокукый актлар булуы;

муниципаль акт чыгарганда җирле үзидарә органы үз компетенциясе чикләрен үтәве;

муниципаль актта коррупциячел факторлар булуы;

иҗтимагый мөнәсәбәтләрне хокукый җайга салуның тулылыгы;

хокук нормаларында коллизия;

юридик-техник характердагы хаталар булуы;

муниципаль актны кулланганда муниципаль акт нигезләмәләренең мәгънәсе бозылуы;

муниципаль хокукый актны кулланганда хокуксыз яисә нигезсез карарлар, гамәлләр (гамәл кылмау);

норматив хокукый актларны куллану тәҗрибәсе булу;

норматив хокукый актларны куллануда бертөрле тәҗрибә булмавы;

муниципаль актны аңлату мәсьәләләре буенча гаризалар булу (саны) һәм аларның эчтәлеге;

муниципаль акт белән җайга салынган мөнәсәбәтләргә бәйле рәвештә

мөрәҗәгать итүчеләрнең таләпләрен канәгатьләндерү (канәгатьләндерүдән баш тарту) турында закон көченә кергән суд актлары булу (саны) һәм аларны кабул итү нигезләре.

13. Мониторинг йомгаклары буенча федераль һәм республика законнарында үзгәрешләр муниципаль актларга үзгәрешләр кертүне таләп *иткән очракта җирле үзидарә органнары:*

муниципаль актка үзгәрешләр кертү турында, муниципаль актның үз көчен югалтуын тану турында, яңа муниципаль акт кабул итү турында тиешле муниципаль актлар проектлары эшләнә;

муниципаль актларны зуррак юридик көчкә ия булган актлар белән тәңгәлләштерүгә юнәлдерелгән башка чаралар күрелә.

14. Муниципаль актларны үзгәртү ихтыяҗы тудыручы федераль һәм республика законнары актларына үзгәрешләр кертелгән очракта, мониторинг федераль яки республика актын чыгарганнан соң 30 көн эчендә үткәрелә.

Мониторинг үткәрүгә нигез булып гражданнарның, юридик затларның, шәхси эшкуарларның, дәүләт хакимияте органнарының, муниципаль берәмлекләрнең вәкиллекле органнары депутатларының мөрәҗәгатьләре, шулай ук Россия Федерациясе прокуратурасы турында» Федераль закон белән *билгеләнгән срокларда каралырга тиешле прокурор күзәтчелеге актларыннан* гайре башка прокуратура мәгълүматы, торганда мониторинг алар кергәннән соң 30 көн эчендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән очракларда мониторинг үткәрү нәтиҗәләре турында мөрәҗәгать итүче затка хәбәр ителә.

Федераль һәм республика законнары актларының ерак перспективада үз *көченә керә торган үзгәрешләре ачыкланган очракта, җирле үзидарә* органнарының норма билгеләү эшчәнлеге планнарына тиешле төзәтмәләр кертү турында тәкъдимнәр кертелә.

III.Мониторинг нәтиҗәләрен гамәлгә ашыру

15. Мониторинг нәтиҗәләре буенча муниципаль акт проектын эшләү һәм муниципаль актын кабул итү федераль һәм республика законнарының тиешле акты үзгәргәннән соң, ике айдан да соңга калмыйча үткәрелә, 14 нче пунктның 3 нче абзацында күрсәтелгән очрактан тыш.

16. Мониторинг үткәрү өчен җаваплы затлар мониторинг нәтиҗәләре турында җирле үзидарә органнары җитәкчеләре алдында һәр айның 5 нче числосыннан да калмыйча хисап тоталар.

16. 1. Мониторинг нәтиҗәләре турында хисап түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- *мониторинг үткәрү объекты турында мәгълүмат*
- мониторинг үткәрүчеләр турында мәгълүмат
- мониторинг үткәрү вакыты турында мәгълүмат
- хокукый җайга салу предметының кыскача характеристикасы, мониторинг үткәрү нигезләре

16. 2. Мониторинг нәтиҗәләре турындагы хисап (мәгълүмат) үз эченә түбәндәгеләрне ала:

- хокукый җайга салуның ачыкланган проблемалары турындагы мәгълүматны;

- муниципаль актларга үзгәрешләр кертү һәм яңа муниципаль актларны кабул итү, юкка чыгару турындагы тәкъдимнәрне;
- тиешле хокукый мөнәсәбәтләр өлкәсендә хокукый җайга салуны камилләштерүгә юнәлдерелгән мониторинг нәтиҗәләренә нигезләнгән башка нәтиҗәләрне һәм тәкъдимнәрне.
17. Мониторинг нәтиҗәләре буенча кабат кабул ителгән муниципаль актлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары Регистрына *законнар белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда кертү өчен җибәрелә.*
Әлеге регистрга кертү өчен мониторинг нәтиҗәләре буенча ачыкланган муниципаль актлар жибәрелә, анда тотылмый.
18. Мониторинг нәтиҗәләре буенча норма чыгару процессын камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзер булырга мөмкин.

IV. Җаваплылык

19. Мониторинг үткәрү һәм хокукый иҗат итү эшчәнлеге өчен җаваплы затлар мониторингны оештыру өчен персональ (шул исәптән дисциплинар) җаваплы, шулай ук муниципаль актларны хокукый җайга салу өлкәсендә җирле үзидарә *органнары карамагына караган тиешле федераль һәм республика законнарына* туры китерү өчен вакытында җавап бирәләр.
20. Тискәре нәтиҗәләргә, шул исәптән, гражданнарга, юридик затларга, җәмгыятькә һәм дәүләткә зыян китергән мониторинг нәтиҗәләре буенча гамәлләр кылган (гамәлләр кылмаган) өчен җирле үзидарә органнары *җитәкчеләре законнар белән таңгәллектә җаваплы.*